

SLOVENSKI NAROD.

Imaja vsak dan svojo, izimci nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za ostanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se ostanilo jednokrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopis naj se izvoli frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnistvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo v pravem času ponovno, da pošiljanje ne preneha in da dobijo vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Vse leto . . . gld. 13.— Četrt leta . . . gld. 3-30
Pol leta . . . „ 6-50 | Jeden mesec . . . „ 1-10
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Vse leto . . . gld. 15.— Četrt leta . . . gld. 4.—
Pol leta . . . „ 8.— | Jeden mesec . . . „ 1-40
Naročnje se lahko s vsakim dnevom, a h kratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne ohranimo na dotično naročilo.

Upravnistvo „Slovenskega Naroda“.

„Narodna stranka“ na Kranjskem.

Štiristo in toliko kranjskih Slovencev — sami zreli možje, ki vedo, kaj hočejo, odlični po svojem stanu, izobraženosti in imetji — izrekli so zadnji četrtek na shodu zaupnih mož v Ljubljani, da naj se Slovenci na Kranjskem združijo v politično stranko pod starim imenom slovenskih rodoljubov kot

„narodna stranka“.

Teh štiristo in več veljakov se je tudi koj organizovalo s tem, da so volili petnajst Ljubljanskih mož v

zvršilni odbor

in nasvetovali zaupne može za sodne okraje, da ti okrajni zaupni možje tvorijo z deželnimi in državnimi poslanci „narodne stranke“ vred

odbor zaupnih mož,

koja odbora naj vodita delovanje „narodne stranke“.

Vse to se je dovršilo z redko soglasnostjo in brezprimernim navdušenjem. Ker zbrani

zaupni možje niso oddajali le svojega zasebnega mnenja, nego so bili bolj ali manj glasniki raznih krajev naše kranjske domovine, in če nadalje poštujemo preštevilna pritrdila iz Kranjske, tedaj je „narodna stranka“ in njena temeljna organizacija stopila v življenje že po tem na najširši podlagi in z veliko moralno močjo.

Zastopniki politike v deželi: Luka Svetec, Ivan Murnik, dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški, dr. Andrej Ferjančič, dr. Ivan Tavčar, Ivan Hribar in drugi so se povse zjedini in pod njihovim vodstvom je vrhovni zastop „narodne stranke“ — to je zbor zaupnih mož — določil načela in poglobitve aktualne težnje za bodoče delovanje stranke. Tudi ta program, obsežen v niže priobčenih resolucijah, so kranjski zaupni možje, četudi jih je bilo nad štiristo, odobrili, lahko rečemo, jednoglasno tako, da je disciplinarno obvezen za vse pristaje „narodne stranke“.

Pri tem se je pokazalo, da vlada med „narodno stranko“ in pa političnim vodstvom goriških Slovencev, zastopanim na shodu po dru. Antonu Gregorčiču, Alfredu grofu Coroniju in Blaziju Grči, popolno soglasje in solidarnost. Vrh tega je pričalo sodelovanje zaupnih mož na tem shodu iz Primorja, Štajerskega in Koroškega ter veliko število pismenih izjav iz teh pokrajin, da tudi veljavni izvenkranjski Slovenci, oziroma Hrvatje soglašajo z novo formacijo „narodne stranke“ in njenim programom.

Mi samó konstatujemo ta fakta, s katerimi se je pod najugodnejšimi znamenji zvršil vstop v novo politično dobo kranjskih Slovencev in se je ž njimi razodela tolikanj zaželjena sloga za politiko vseh narodno-mislečih mož, zlasti v tej deželi, združenih sedaj temeljem lepih, narode osrečujočih in slovenskemu rodu živo potrebnih načel v

„narodni stranki“.

Evo njene tačasne glavne težnje in načelne nazore, kakor jih je v prelepem soglasju

določil dné 29. novembra t. l. prvi shod zaupnih mož:

Danes na shodu v Ljubljani zbrani zaupni možje izjavljajo, posvetovavši se o političnem položaji in o tem, kakose je Slovincem in istrskim Hrvatom v bližnji bodočnosti ravnati in za kaj se jim je na političnem polji v prvi vrsti potezati, naslednje:

I.

Vsi za ohranitev slovenskega in hrvatskega naroda in njegove zemlje, za gojitev in nekršeno javno veljavo slovenske in hrvatske narodnosti, slovenskega in hrvatskega jezika vneti Slovenci in istrski Hrvatje, katerim je zlasti tudi pri srci, da se s primernimi sredstvi razvija kulturna vzajemnost z drugimi slovanskimi plemeni, naj se za odločno in neomahljivo delo v ta namen združijo in organizujejo po vseh slovenskih pokrajinah in v Istri.

II.

Slovinci, težeči po narodni avtonomiji, in istrski Hrvatje naj za sedaj v svoj politični in parlamentarni program vsprejmo vse one težnje, katere so določili slovenski in istrsko-hrvatski poslanci na shodu dne 2. oktobra 1890 v Ljubljani, katere pa še do danes niso izpolnjene.

Slovenskemu in hrvatskemu uradovanju vlada več ali manj očito še vedno nasprotuje ter namešča v slovenskih pokrajinah in v Istri pri sodnih, kakor pri političnih in drugih oblastvih uradnike, naše narodnosti protivne, ne da bi bili niti vselej zmožni slovenskega, oziroma hrvatskega jezika v govoru in pisavi in ne da bi to zmožnost na zanesljiv način izkazali.

Vlada tudi ne čuva nad tem, da bi se oblastva v poslovanju s slovenskim in hrvatskim prebivalstvom posluževala slovenskega, oziroma hrvatskega jezika. Leto se opazuje skoro brez izjeme pri administrativnih oblastvih vseh stopinj in še celo v kronovini kranjski.

Dopušča se dalje, da najvišje sodišče in višji deželni sodišči nasproti obstoječim zakonom in naredbam v slovenskih in hrvatskih pravnih stvareh ne izdajajo razsodbe in odlokov v slovenskem, oziroma hrvatskem

LISTEK.

Poslednja lekcija.

Pripoveduje alzacijski dedek.

(Francoski pisal Alfons Daudet, poslovenila Mária)

Onega jutra sem se jako zapoznil in bal sem se, da ne morem povedati kako in to tem bolj, ker nam je gospod Hamel povedal, da nas bode izprašal o deležnikih, o katerih nisem znal ni sloga ne. Za trenotek blisknilo mi je že v glavi pustiti šolo in bežati po polji.

Bil je takó gorek, takó krasen dan!

Tu in tam ob gozdni meji žvižgavali so kosi in na Rippertovem travniku za žago vadili so se prunski vojaki. Vse to me je mikalo veliko bolj nego pravilo o deležnikih; a imel sem toliko moči, da sem se ustavljal tem izkušnavam in tekel sem naravnost proti šoli.

Mimo občinske hiše gredé, vidim, da se je ustavilo mnogo ljudi pred omrežjem, kjer so naznačilni plakati. Že dve leti prihajale so s tega kraja samo slabe vesti, izgubljene bitke, zahteve, komisar-ski ukazi in jaz si mislim, ne da bi se ustavil:

— Kaj je torej še novega?

Ko sem tako tekel čez trg, zakriči mi podko-

vač, ki je stal tam s svojim pomagačem ter čtal naznanilo:

— Ne boj se deček moj, ne, dospeš še vedno o pravem času v šolo.

Mislil sem, da se šali z menoj in vstopil sem ves v potu na malo dvorišče gospoda Hamla.

Navadno je bil ob početku pouka pravi dirindaj, ki se je slišal celó ven na cesto: predali, ki so se odpirali in zapirali, naloge, ki so se ponavljale glasno in v zboru, maščé si ušesa, da bi si boljše zapomnili in debelo učiteljevo črtalo, ki je tolklo ob mizo.

— No, mirujte sedaj!

Računal sem baš na oni šum, da pridem ne-viden do svojega mesta, ali baš onega dne bilo je mirno vse, kakor ob nedeljah zjutraj. Videl sem skozi okno svoje tovariše že vsakega na svojem mestu in gospoda Hamla hodečega gori in doli s svojim železnim črtalom pod pazduho. Moral sem odpreti vrata in vstopiti sredi onega svečanega miru. Mislite si sedaj, če sem bil rdeč sramote in če sem se bal! Vender, ne, Gospod Hamel me je pogledal brez jeze in rekel prav sladko:

— No, hitro na tvoje mesto, mali Franc: hoteli smo že pričeti lekcijo brez tebe.

Sedel sem na svoje mesto v klopi. Ko mi je strah prešel, videl sem šele, da je imel naš učitelj svoj lepi zeleni jopič, lepo nabrano košuljo na prsih

ter svilnate črne vezene nogavice, katere je obuval samo ob daeh, ko je bilo nadzorstvo in ko so se delila darila. Razven tega imel je ves razred nekaj neobičnega in svečanega. Čemur sem se pa najbolj čudil, bilo je to, da sem videl tam doli konec dvorane v klopih, ki so bile običajno prazne, več oseb iz vasij, ki so sedele kakor mi: stari Hauser s svojim trivoglatim klobukom, stari agent in drugih še. Vsi oni ljudje zdeli so se mi žalostni in Hauser je prinesel s seboj star oguljen abecednik, kojega je držal odprtega na kolenih in na njem ogromne naočnike. Ko sem se jaz čudil vsemu temu, stopil je gospod Hamel na katedro in rekel s prav istim sladkim glasom, s katerim je ogovoril prej mene:

Otroci moji; ta je poslednjikrat, da vas poučujem. Prišel je iz Berolina ukaz, ne učiti v šolah družega, kot nemško v Alzaciji in Loreni . . . Novi učitelj pride jutri. Današnja francoska lekcija bode za vas torej zadnja. Prosim, da ste mi jako pazljivi.

One kratke besede vznemirile so me vsega. Ah, nearečneži! To so torej prilepili na občinsko hišo.

Moja zadnja francoska lekcija!

Ja jaz, ki sem znal komaj malo pisati! Učil se torej ne bodem več! Ostal bodem pri tem, kar znam! Kako sem si očitil za toliko izgubljenega časa, za toliko izpuščenih lekcij zato, da sem tekel iskati gusad ali se drsat po Saari. Kajlge moje, ki

jeziku in da se pri sodiških prve stopinje, osobito izven kronovine kranjske, s slovenskimi in hrvatskimi strankami nasproti mnogim, v smislu člena 19 tem. zak. izdanim naredbam sestavljajo zapisniki in izdajajo razsodbe in odloki v nemškem ali italijanskem jeziku, in da se v ravno teh jezikih izdajajo obtožnice proti slovenskim in hrvatskim obdolžencem in vodijo obravnave, porotne in druge, celo s pripomočjo tolmačev. Tudi se pri višjih deželnih sodiških ne imenuje zadostno število slovensčine, oziroma hrvaščine zmožnih votantov, kar občutno krati hitro in dobro judikacijo. Nadalje se opazuje, da se iz slovenskega Štajerja sistematično izrivajo slovenski sodni uradniki, čeprav so večkrat domačini.

Ljudska šola še vedno ni vrejena na podlagi verskega izpovedanja in z izključivo maternim kot učnim jezikom, pač pa so ljudske šole osobito na slovenskem Koroškem skoraj do cela nemške; slovensko prebivalstvo v Trstu in Gorici istotako za svoje otroke že več let brez uspeha zahteva slovenskih šol, in v jamne, kakor tudi zasebne nemške in italijanske ljudske šole se vsprejemajo slovenski in hrvaški otroci.

V Istri je posebno velik nedostatek hrvatskih, oziroma slovenskih ljudskih šol, ter se hrvaški in slovenski otroci mučijo z italijanskim poukom.

Te za kulturno državo v mnogem oziru nečastne razmere na polji ljudskega šolstva imajo se prej kot prej od-raviti.

Dopušča in po javnih funkcionarjih se naravnost podpira pogubljivo germanizatorno delovanje nemškega „schulvereina“, ki načeloma zastavlja svoje moči za protikatoliško in protislovensko šolo, kakeršen namen ima tudi nič manj obsodbe vredna „lega nazionale“. Zategadelj in dokler se te krivične razmere temeljito ne izpremené, je vsakemu zavednemu Slovencu in Hrvatcu prva dolžnost, da se s polno ljubeznijo okleneta naših predragih nam družeb sv. Cirila in Metoda, ki ju s tem goreče priporočamo vsemu slovenskemu in hrvatskemu narodu; hkrati pa se odločno protestuje zoper to, da se mora v Slovincih, to zlasti izven Kranjske, in v istrskih Hrvatih skoro povsod še vedno zgolj narodna požrtovalnost boriti za ono pravično vrejeno ljudsko šolstvo, katero ustanavljati, vzdrževati in braniti je dolžnost javnih, po zakonu polklicanih faktorjev.

Istotako se je nam potegovati, da se zakonitim potom zabrani, da bi se v ljudske šole vsprejemali otroci, ki niso večši učnemu jeziku, dasi imajo pri roki šole z maternim učnim jezikom.

Vrhu tega se je v najnovejšem času za Štajersko izvršilo imenovanje v nadzorstvo za ljudske šole, po katerem se tamošnje slovensko ljudsko šolstvo naravnost v nevarnost postavlja.

Za štajerske in koroške Slovence je pa sploh vitalnega pomena, da se deželni šolski sveti v smislu Ljubljanskega programa z dne 2. oktobra 1890 razdelé ter tako odstrani terorizovanje Slovencev po brezozirnih nemških večinah v dotičnih deželnih šolskih svetih.

Ravno tako se naše srednje šolstvo od strani vlade zanemarja ter se odklanja ne samo potrebna ustanovitve slovenskih srednjih šol ter hrvatske gimnazije v Pazinu, nego celo ustanovitve slovenskih oziroma

hrvatskih vsoprednic na nižjih oddelkih gimnazij v Celju, v Gorici, Trstu, Pulji in Kopru. In na realki Ljubljanski je vsoprednica za Slovence le v tem razlika od vsoprednice za Nemce, da se veronauk poučuje slovenski ter je slovenščina obvezen učni predmet. Narodne srednje šole ali vsoprednice so potrebne zlasti zaradi tega, ker se drugače protivno členu 19. tem. zak. sili slovenska in hrvatska deca v pripravljalne razrede ter se tako Slovinci in Hrvatje postavljajo v drugo vrsto narodov.

Za nujno potrebno se smatra, da ustanovi vlada v Ljubljani strokovno šolo za stavbinski obrt, oziroma da ustanovi višjo državno obrtno šolo s stavbinsko-tehničnim značajem s slovenskim učnim jezikom.

Meščanske, niti trgoveške slovenske šole nimamo. Naglašajoč te zahteve kakor najnujnejše, pozivljajo se slovenski in hrvaški deželni in državni poslanci, da se združeni z vso odločnostjo potezajo za izpolnjenje teh zahtev ter za to, da se odpravijo navedene, naše narodnosti škodljive, zakonom in naredbam protivne razmere. Oni se dalje pozivljajo, da se v pospeševanje in olajšavo povoljnega rešenja teh zahtev potezajo za izvršitev vseh, v omenjenem programu z dne 2. oktobra 1890 nasvetovanih sredstev.

Delovati je torej povsod, na to, da se poverijo z deželno-zborskimi ali državno-zborskimi mandati samó taki možje, ki se zavežejo, odločno in dosledno zastopati omačene narodne težnje.

III. Sploh bodi vsakega Slovenca in Hrvata dolžnost, da izvršuje svoje politične pravice v smislu tega programa, da svojemu jeziku daje veljavo pri vsaki priliki in da snuje ali podpira socialna, kulturna in gmočna podjetja narodnih Slovencev in Hrvatov.

IV. Koalicija parlamentarnih strank, podpirajoča vlado, katera zahteva, da mirujejo večja politična vprašanja, kakeršno je brez dvojbe tudi narodno vprašanje, je izvršenju našega narodnega programa kvarna, in vsi naši zastopniki bi jo morali pobijati. Postopanje slovenskih državnih poslancev, stoječih izven koalicije, se torej odobrava, koalirani slovenski poslanci, kateri so se zavezali izstopiti iz koalicije, če se jim od vladne strani ne da poročstva za ugodna rešitev narodnih težnj, se pa pozivljajo, da izstopijo iz koalicije, in to ne samo radi tega, ker se to poročstvo ni dalo in se ga tudi v bodoče ni nadejati, nego tudi zato, ker se s koalicijo načelno vzdržuje protislovenski sistem. Najnovejši dogodki proti dvojezičnim napisom na sodnih poslopih v Istri pričajo, kako protivna je koalicija narodni enakopravnosti in dokazujejo, da slovenski, v koaliciji stoječi poslanci še tej trohi enakopravnosti do veljave pripomoči ne morejo.

V. Slovinci in istrski Hrvatje kot versko-naravno in dinastično čutíči narod zahtevajo izvedbo politične enakopravnosti, zlasti uvedbo občne volilne pravice in pravično uredbo volilnih okrajev. Dalje naj se vsa skrb obrača na zdrav napredek narodnega gospodarstva, zlasti na nezavisnost od tujega kapitala, podpiraje slovenske in hrvatske posojilnice in hranilnice, katerim budi mestna hranilnica Ljubljanska središče

— in na zboljšanje gospodarskih razmer poljedelskega, trgovskega, obrtnega in delavskega stanu.

V tem oziru se z veseljem pozdravlja krščansko-socialno gibanje.

VI.

Konstatuje in obžaluje se, da se je deloma osobito na Kranjskem zapustil slovenski narodni program, a ustvaril drug program, v katerem se slovenska narodnost ne nahaja kot smoter in kateri daje potuho popustljivosti in brezbriznosti v narodnih vprašanjih, kakor osobito na obžalovanja vreden način dokazuje od slovenskega deželnega odbora kranjskega izdana in od one strani odobravana prepoved samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani.

Priznavajo se pa načela katoliške vere kot trden temelj razvoju slovenskega naroda, ter se izreka želja, da bi na tej in na narodni podlagi zložno sodelovali vsi Slovinci v težkem boju za narodov obstanek.

VII.

Sedaj organizovano delovanje v vse te namene na Koroškem, Primorskem in Štajerskem naj pripozna in krepko podpirajo vsi Slovinci in Hrvatje.

Na Kranjskem pa naj se v iste namene združijo in organizujejo vsi Slovinci pod starim imenom slovenskih rodoljubov kot „narodna stranka“; njeno delovanje naj skupno z odborom zaupnih mož vodi izvršilni odbor v Ljubljani, kateri bode tudi v neprestani delavni dotiki in vzajemnosti s političnimi vodstvi izvenkranjskih Slovencev, oziroma istrskih Hrvatov.

V dosego organizovanja narodnega dela in vzajemnosti med nami v vseh pokrajinah naj se skrbi za jednotno postopanje narodnega časnikarstva in za krepko podporo istemu v duševnem in gmočnem oziru. Posebno naj se skrbi za ustanovo skupnega organizacijskega fonda.

Točno poročilo (po stenogramih) o razpravi, iz katere so nastale te resolucije, nam je odložiti za prihodnje številke. Toliko nam je danes konstatovati, da se načrti, kakeršne je bil predložil shodu osnovalni odbor, po razpravi niso premenili, ampak le tu in tam dopolnili. Kar se tiče besedila, da se po vseh točkah izrecno poudarja „istrsko-hrvatstvo“, zgodilo se je to na predlog Tržaških in istrskih zaupnih mož, dočim je osnovalni odbor bil zastran gladkejša dikcije samo na jednom mestu v točki II. naglašal, naj se slovenski deželni in državni poslanci združeni s hrvatskimi in podpirajoč jih pri sličnih hrvatskih razmerah z vso odločnostjo potezajo za izpolnjenje naših zahtev.

Izjava, katera se je prečitala koncem zborovanja v imenu Tržaških in istrskih zaupnih mož, slóve po besedi:

„Ker so bili pri današnjem shodu odklonjeni najbistvenejši dodatki in popravki naši, izjavljamo tržaški in istrski zaupni možje, da nas danes vzprejete resolucije v celoti ne vežejo ter da se vzdržimo

Dalje v prilogi.

so mi bile prej tako dolgočasne, tako težke, moja slovnica, moje svete zgodbe, zdeli so se mi zdaj stari prijatelji, od katerih ločiti se, bilo mi je tako težko. Tako je bilo z gospodom Hamlom. Misel, da mora odpotovati, da ga ne bodem videl več, ta misel je storila, da sem pozabil vse kazni in vse udarce njegovega črtala.

Ubogi mož!

Radi zadnje svoje lekcije oblekel se je tedaj praznično in umel sem tudi sedaj, zakaj so prišli oni priletni vaščani sedet tja na konec dvorane. Zdelo se mi je, da pomeni njih prihod kesanje, zakaj niso zahajali pridneje v šolo. Bila je tudi tako nekova zabava učitelju našemu za njegovo štiridesetletno dobro službovanje in da izkažejo tako čast domovini, ki je odhajala.

Tako sem premišljeval, ko slišim, da me nekdo zove po imenu. Moral sem povedati lekcijo. Kaj bi bil dal tedaj, da bi bil povedal ono imenitno pravilo o deležnikih od kraja do konca brez prenehanja, glasno, razločno brez pogrška! Zgrešil sem že pri prvih besedah in ostal na nogah, oziraje se sem ter tja po svoji klopi s polnim srcem, ne da bi si upal vzdigniti glavo. Čul sem gospoda Hamla, ki mi je govoril:

— Nečem te grajati, mali moj Franc; kaznovan si že dovolj. Vidiš, kam se pride? Vsak dan

pravimo sami sebi: Ba! imam še časa. Učil se bodem jutri. Vidiš, kaj se zgodi potem? Bila je pač nesreča naše Alzacije ono odlašanje učenja do jutri. Sedaj smejo nam pač reči oni ljudje! Kako! hočete biti Francozi, pa ne znate ne govoriti, ne pisati svojega jezika? ... V vsem tem nisi ti, mali moj Franc, največ zakrivil. Vsak od nas ima kaj očitati si. Vaši sorodniki niso znali, kako važno je izobraziti se. Pošiljali so vas rajši obdelovati zemljo in v delalnico, da so dobili kak novčič več. In jaz sam imam tudi kaj, da si očitam. Pošiljal sem vas večkrat, da mi zalivate po vrtu rastlinam, mesto da bi vas bil učil. Ko sem šel ribarit, tedaj sem vas odposlal brez vse težave.

Prehajaje s predmeta na predmet, pričel je govoriti gospod Hamel o francoskem jeziku, rekši, da je najlepši jezik na svetu, najčistejši, najtemeljitejši, kojega moramo ohraniti mej sabo in ne žaliti ga nikdar, ker narod, ki je prišel v sužnjost, a je ohranil svojo govorico, je kakor bi držal ključ svoje ječe, ki ga ima rešiti.

Potem vzame slovnico ter nam čita lekcijo. Čudil sem se, videč, kako lahko je bilo razumeti. Ver, kar nam je pravil, zdelo se mi je prav lahko. Zdelo se mi je tudi, da nisem še nikdar tako pazil in da ni učitelj nikdar razlagal s tolikim potrpljenjem. Mislimi je bilo, da hoče mož oddati nam vso

svojo učenost in vcepiti jo na mah v glave naše. Po dovršeni slovnici prešlo se je k pisanju. Pripravil nam je za ta dan čisto novih vzorcev, na katerih je bilo pisano z lepokroglo pisavo: Francija, Alzacija, Francija, Alzacija.

Videti je bilo, kakor bi bile zastavice plapolajoče okrog po vai šoli pripete ob kaveljčke naših klopi. Slišalo se ni drugega, kot prasketanje peres po knjižicah in celó najmanjši učenci pisali so tanke poteze s takim srcem in vestjo, kakor bi tudi ono bilo francosko ... Na strebinem žlebu grulilo je nekaj golobov in slusajoč jih, sem si mislil: — Ne bodo prisilili tedaj tudi njih, da bodo peli po nemški!

Od časa do časa vzdignil sem oči s svoje knjižice in videl gospoda Hamla nepremičnega na katedri, ki je upiral svoj pogled v reči krog njega, kakor bi hotel s svojim pogledom varkati v té vso ono malo šolo. Mislite si! Bil je na istem mestu štirideset let z dvoriščem in šolo nasproti. Samo klopi in mize postale so svetle, ker so se obrabile; orebi na dvorišči so vzrastli in srebrot, kojega je vsadil s svojimi rokami, opletal je sedaj okna celo do strehe.

Kako žalostno je moralo biti ubogemu možu ostaviti vse one reči, slišati v sobi nad nami sesetro svojo, ki je hodila sem ter tja, polnila in zapirala

glasovanja o resolucijah v skupnosti. Pripravljeni pa smo vsikdar, kakor do sedaj, podpirati narodno stranko kranjsko, v kolikor bode izvrševala čisti narodni in verski program.“

Današnja „Edinost“ piše:

„S to izjavo — kakor je razvidno tudi iz nje vsebine — pa se naši zaupni možje niso postavili proti vzprejetim resolucijam, ampak se niso hoteli vezati, ker smatrajo iste s svojega stališča kot premalo razsežno in ne vseslovensko. Osnovanemu od boru ni smeti ničesar očitati na tem, ako pomislimo, da je bil shodu v prvi vrsti namen, utrditi organizacijo narodne stranke na Kranjskem, toda nam pokrajinskim Slovincem, oziroma vevkupnemu narodu, ne morejo v polni meri zadoščati te resolucije. Moralni uspeh shoda bil je vsekako velik, sosebno v tem pogledu, da so se vsi govorniki — izvzemši jednega samega — soglasno izrekli proti koaliciji in proti taktiki „Slovenčeve“ stranke, kateri sodbi so se z navdušenjem pridružili tudi zborovalci.“

Naši poslanci pa državno-zborska koalicija.

(Govor gospoda Antona Kobljarja na shodu zaupnih mož kot poročilo k IV. resoluciji v načrtu. Po stenogramu.)

Že vladika Slomšek je izrazil jedro narodnega našega programa z besedami: „Dve reči sta Slovincem dragi kot oči v glavi: vera katoliška in beseda materna.“ Prečudno je da so na ta izrek pozabili tisti možje, ki so ga že večkrat izrekli, možje, ki pogosto trdijo, da „besedi mora slediti dejanje“ — da so nanj pozabili slovenski koaliranci takrat, ko so proti narodnemu programu v državnem zboru sklenili zvezo z našimi najhujšimi sovražniki: z nemškimi liberalci in judi. Osupnjen je opazoval slovenski svet nenaravni stvor, ki je pred letom zagledal luč sveta pod imenom koalicije. Celó kranjska duhovščina mu je prorokovala le kratko življenje, ker ni mogla pojmiti, kako naj se družijo in bratijo domači katoliški poslanci z največjimi nasprotniki katoličanstva. Tudi to je postalo mnogim duhovnom neumljivo, zakaj naj se bije srdit boj z najbližjimi narodnimi sobraty, ki so pri sedanjih razmerah, ko je slovenska narodnost v veliki nevarnosti, primorani, da čuvajo strogo našo narodno svetinjo, in zakaj bi se ne smelo govoriti o zvezi z njimi za ohranitev mile slovenske domovine. Še mučnejši je pa postal položaj teh čudnih prijateljev koalicije, kateri so s pomočjo grofa Hohenwarta srečno strmo-glavili grofa Taaffeja in njegovo volilno reformo, ko je nova vlada dne 23. novembra lanskega leta proglasila program, po katerem je zahtevala, da naj zaradi koalicije mirujejo vsa večja politična vprašanja, torej poleg narodnih tudi verska. To naj bi bil tedaj sad slov. katoliškega shoda, na katerem je poslanec Klun govoril te-le besede: „Naši katoliški in konservativni poslanci so si postavili nalogo, v drž. zboru spremeniti šolsko postavo v tem smislu, da se šola postavi na versko podlago!“ — Nalogo o verski šoli morajo pa sedaj vsled koalicije prav isti poslanci s katoliškimi načeli zatajevati in o njej ne smejo z-

govoriti! Morala bodeta odpotovati takoj jutri ter iti od tod za vedno.

Navsilic temu učiti nas je do konca. Po pisanji imeli smo mi zgodovino, a oni mali peli so ba, be, bi, bo, bu. Tam doli na konci dvorane nastavljal je stari Hauser svoje naočnike in držeč svoj abecednik z obema rokama, slogoval je počasi. Videlo se je, kako si prizadeva tudi on, glas se mu je tresel ginenja in bilo je tako smešno slišati, da bi se bili mi vsi smejali in jokali ob enem. Ah! Pomisl bodem gotovo ono sadnjo lekcijo...

Mahoma je bila ura poludne in za tem je avonilo „angelus“. Zajedno so pruski vojaki, vračajoči se od vaj, glasno trobentali pod našimi okni. Gospod Hamel je vstal ves blede na svoji katedri. Nikdar se mi ni zdel tako velik.

— Prijatelji moji, pravi, prijatelji moji, jaz...

Nekaj ga je dušilo, da ni mogel končati stavka. Tedaj se obrne k tabli, vsame košček krede in naslanja se z vso svojo močjo, napiše s tako velikimi črkami, kakor je le mogel:

— Živila Francija!

Ostal je potem z glavo naslonjem ob zid in ne da bi govoril, dal nam je znamenje samo s roko:

— Dovršeno... pojdite.

niti, ali pa k večjemu postaviti šolo na podlago judovskega verstva, ker so judje odločilni faktor v koaliciji. Drug govornik katoliškega shoda je klical: „Nam je vzor Kristus! Ali je Kristus delal kompromise? Poklone svetnim mogotcem? Ali je objel skrunilce tempeljna? Vzel je bič in jih izgnal. Mi hočemo biti katoličani, kajti po sadu in dejanju nas bodete spoznali.“ (Burna veselost.) Zaprl mu je sapo, ko je kompromis med njegovimi katoličani in judovskimi mogotci postal dejanje in prinesel posledico, da vera slovenskim koalirancem ni in ne sme biti na dnevnem redu. (Burno odobravanje.)

Kaj pa so čutili po sklenjenem sramotnem kompromisu tisti, katerim narodnost ni povsod le sredstvo, ampak včasih tudi smoter, kaj so čutili časi tisti razumni možje, ki so precej spoznali, da se bode s koalicijo le podpiral protislovenski sistem v Avstriji, po katerem se bodo Slovani tudi s pomočjo Slovincem pritiskali na steno, tega vam, rodoljubi! katerim srca še krvave valed te grenke boli, ni treba popisovati. Ali res smejo sedaj pod geslom posestnega stanja obmolkniti vse tožbe, da se Slovincem, posebno Korošcem, Štajercem in Primorcem glede narodne ravnopravnosti delajo grozne krivice? Ali naj rajamo za koalicijo Kranjci in molče gledamo tisto živo podobo posestnega stanja, ki nam predstavlja, kako brezvestna nemška in italijanska stranka davita naše brate po slovenskih pokrajinah? Ne! Kdor ima količkaj rodoljublja v srcu, teh razmer ne more gledati mirno ali pa veseliti se koalicije. To resnico je spoznala celo celjska „Domovina“, kateri kumuje koaliranec gospod Mihael Vošnjak, ko je pisala pred jednim mesecem tako-le: „Sedaj vidimo, da je Nemcem glavni smoter nas Slovence uničiti, in da to dosežejo, so pripravljene zvezati se s komur koli.“ Kje so tedaj verska, kje narodna načela slovenskih koalirancev? (Dolgo ploskanje.)

In socijalno ter narodno gospodarsko vprašanje! Nemški liberalizem se je vtlesil v koalicijo, in kuje verige, v katere bode uklepal še trje uboge narode kot veliki kapitalizem. Kmet in mali obrtnik zastonj vijeta obupno roke, ko se zadovoljno smeja koaliirani veleindustrijalci, in dunajski obrezanci, katerim se ni bati, da bi jim koalicija obdačila odrezance (kupone), (Burna veselost.) slovenski koaliranci podpirajo pa kapitalistom mogočni prestol s svojimi čudnimi načeli. Prav so tedaj storili tisti naši poslanci, ki niso vstopili v koalicijo.

O politiki načel pa slovenski koaliranci skrivnostno molče. Rajši hodijo po sicer ne prav krščanski, ali, kakor pravijo, za sedaj dobri poti, politike vspehov in koristi. Toda kakšne so njih zahteve in kakšni njih vspehi v politiki? Ko velik del slovenskih državnih poslancev o koaliciji ni hotel ničesar slišati, so pa drugi stopili vanjo pod nastopnim pogojem, katerega so slovesno precej razglasili „urbi et orbi“:

„Slovenski poslanci sklenejo izstopiti iz konservativnega kluba, ako se jim od vladne strani ne da v primernem obroku, to je, vsaj do razprave notranjega, naučnega in pravosodnega ministerstva v budgetnem odseku poročstvo za ugodno rešitev njihovih narodnih teženj.“ Ta obrok je potekel letošnjo pomlad, narodne težnje se do danes niso rešile ugodno, a vendar slovenski koaliranci nočejo postati mož-beseda, da bi izstopili iz koalicije. Koroški slovenski otroci se potujčujejo v šolah, kakor prej, slovenska Štajerska je pa dobila med tem časom za šolskega nadzornika odločnega Nemca, in od naučnega ministerstva še dandanes ne drži telegrafska žica do Trsta in Gorice, da bi v teh mestih zapovedala potrebne slovenske šole, kakor je nekdanj hitro zaukazala nemško šolo v slovenski Ljubljani. (Dolgo ploskanje.)

Ko je mirno prešla doba budgetne obravnave, so pa slovenski koaliranci vtlesnili svoje zahteve in narodne težnje na spodnjo gimnazijo v Celju. (Čujmo!) A tudi te gimnazije vlada ni privolila slovenskim poslancem za sodelovanje v koaliciji, ampak je nalogo njene ustanovitve prevzela že od prejšnje vlade. To je povedal sam naučni minister Madejski, ki je ob jednom nemške liberalce potolažil, da Slovenci proti njih volji kaj drugega ne dobodo. S tem se vjema mnenje lista slovenskih koalirancev, da naj za izpolnitev drugih slovenskih teženj skrbje nekoaliirani naši poslanci. (Kici: Sramota!)

Celje! Celje! Srečo imamo, da sedaj, ko vlada koalicija, besedica Celje pretresa svet stokrat bolj, kakor svoje dni v jednaki zadevi beseda Maribor. „Na pol slovensko gimnazijo prosimo v Celju, drugzega nič,“ pravijo ponižno slovenski koaliranci. „Slovenske gimnazije ne v Celju!“ pravi vlada po svojem Celjskem okrajnem glavarju, kateri agituje v tem smislu po štajerskih vaseh in trgih. „Slovenske gimnazije nikjer in nikjer ne!“ kriče pa vsi nemški in nekateri poljski prijatelji naših koalirancev. Res, veličastni uspehi koalicije! Ko bi ne imeli škodljive koalicije, katero so prav za prav ustvarili nekateri slovenski poslanci z grofom Hohenwartom na čelu, rešilo bi se lahko vprašanje o Celjskih paralelkah administrativnim potom, kakor nekdanj ono o mariborskih paralelkah. (Burno odobravanje.)

Če se tedaj vendar posreči, da se bode spravila zaželjena Celjska dvojezična gimnazija pod streho, čegava zasluga bo to? Pripomogli so k temu najprej shodi volilcev na Sp Štajerskem, na katerih se je odločno zahtevalo, da naj se izpolni ministрова obljuba, in da naj slovenski poslanci izstopijo iz koalicije, ako ne bode Celjska gimnazija v proračunu. Prišla je tedaj potrebščina za njo v proračun za 3 mesece. Do razprave v proračunu imajo pa Nemci naše koalirance na vrvi, kar je posebno nevarno v sedanjem kritičnem času, ko se delajo načrti o volilni reformi. (Dobro! Dobro!) Bati se je, da za skledico Celjske leče („pridobitev gimnazije sama na sebi res ni velika“ — pravi „Domovina“) puste slovenski koaliranci prvenstvo in gospodstvo v slovanskih deželah nemškim liberalcem zopet za dolga desetletja. Ne rečem, da bi to storili iz nebriznosti, pač pa lahko store iz straha, da se jim ne razbije preljuba koalicija. In če se bode slednjič izpolnila jedina želja, da naj se na spodnji gimnaziji Celjski na vzporednih razredih trije predmeti podučujejo v slovenskem jeziku, s čegavo pomočjo se bode to zgodilo? Jedino le s pomočjo nekoaliiranih slovensko-dalmatinskih in nekoaliiranih mladočeskkih ter krščansko-socijalnih poslancev, kajti ves koaliirani nemški Izrael bode kakor jeden mož glasoval nasproti. Če pa za Nemci potegnejo še koristolovni Poljaki, kakor se namiguje, potem bode tudi ta skledica leče spremenila se v skledico neslanega kropa. (Burna veselost in ploskanje.)

Nad vse jasno se je pa pokazalo, kako nasprotna in škodljiva je koalicija slovenskim težnjam v zadevi dvojezičnih napisov v Istri. Tu se je prav očitno razodelo, da je koalicija le podpora Slovanom nasprotnega zistema. Kar je vlada že davno bila ukazala, kar je glede na večino slovanskega prebivalstva v Istri jedino pravično, namreč, da naj nosijo c. kr. sodišča poleg italijanskih tudi slovenske oz. hrvatske napise, ta ukaz se je vsled italijanskega ropotanja najedenkrat ustavil in celo sneli so se že pribite nove napise v Piranu in Tržiču v veliko sramoto mogočne Avstrije. (Živahno ogorčenje.)

Kaj, ko bi se Ljubljanci upirali vladnim ukazom, kakor Piranci? Za samoitalijanske napise v Istri sta se potegnili pa le dva italijanska poslanca, Rizzi in Bartolini, in podlegli so popolnoma tisti slovenski koaliranci, ki imajo prav za prav koalicijo v rokah, podlegli zaradi tega, ker so bili premalo odločni celo v taki stvari, ki je načelnega pomena. Nečuvena zmaga isterskega italijanstva ne bode, kakor se kaže, samo zaprečila dvojezičnih napisov, ampak znebiti še popolnoma zatara vsako porabo slovensčine in hrvaščine pri primorskih sodiščih. (Ploskanje.) In vkljub vsem tem dogodkom nekateri slovenski poslanci še vztrajajo pri koaliciji. Ako koalicija niti toliko moči nima, da bi se izvrševali postavni ukazi, če tega ne zamore, in da bi se ne delala s kršenjem vladnih ukazov krivica Slovanom, izginiti mora vsako upanje, da je koalicija zmožna in pri volji, prinesiti Slovincem sploh kak vspeh. (Burno odobravanje.)

Tega mnenja je tudi slovenska duhovščina. Dne 3. novembra t. l. je prav glede primorskega vprašanja „Slovenec“ priobčil nastopne jasne besede: „Kakor kažejo zadnja poročila, udali so se na Dunaju grožnjam italijanskih razgrajalcev, ški-lečih vedno čez mejo, in tlačena bo v Istri še za naprej v svojih pravicah slovanska raja, vsikdar zvesta svojemu vladarju in državi. Slovenski poslanci so storili v državnem zboru do zdaj vse, kar so mogli, v obrambo pravice in enakoprav-

nosti. Kakor se kaže, bilo je vse brez uspeha. Ako pri tem ostane, tedaj po našem mnenju noben slovenski poslanec ne more ostati v koaliciji, s katero se podpisajo take določbe. Mi ne vemo, kaj nameravajo storiti slovenski poslanci v koaliciji, a za se vemo, da s koalicijo, ki bi podpirala in vzdrževala take kričeče razmere, ne moremo in nečemo biti prav v nobeni zvezi. — Pri tem je ostalo, slovenski koaliranci nimajo vspeha, tedaj naj puste koalicijo. (Gromovito odobravanje.)

A propos! Nekaj vspeha znabiti dosežemo vsled koalicije tako-le. Napisi z isterskih sodišč, katere je koalicija spravila v kot, bodo znabiti kmalu priromali mej staro kramo tržaških židov. Prav bi bilo, ako bi kak tržaški rodoljub za nekaj krajcarjev te napise kupil, ter poslal v Ljubljano. Tu bi napravili iz njih doli pred reduto spomenik. Čitalo bi se tu na vse čase: „C. kr. sodišče v Piranu“, „c. kr. sodišče v Trzinu“ itd. Na vrhu bi pa dali narodnjaki, napraviti napis: „Obsodišče slovenskih koalirancev“. Znabiti bi še v poznih letih kak deželni poslanec, korakajoč v to dvorano, iz tega napisa posnel si nauk: „Slovenska jagnjeta, ne družite, ne koalirajte se s požrešno nemško-liberalno stranko ampak s svojim slovenskim rodom!“ (Burno, več minut trajajoče ploskanje.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 1 decembra

Gimnazija v Žalcu.

Najlepše priznanje slovenske močnatosti in požrtvovalnosti čitamo v včerajšnji — „Neue Freie Presse“. Ta list je včeraj priobčil zopet članek glede bodoče „slovenske“ gimnazije v Celju. V njem skuša na vse moguče načine dokazati, da bi bilo za Slovence največje koristi, če bi se obljubljen gimnazija ne ustanovila v Celju, nego v Žalcu, zlasti pa povdarja korist, katero bi imel od tega Žalec. Argumenti, kateri se navajajo, so ničevi. Slovenci dobro vemo, da je Celje središče slovenskega Štajerja in da nam more koristiti samo gimnazija v Celju, ne pa kje drugod. Kar se z nasprotni strani proti temu navaja, je ničevno. Članek tudi ni zanimiv v tem oziru, kar pripoveduje glede ugodnosti, katere bi imela gimnazija v Žalcu, kakor v tem oziru, da se v njem javno in očitno prizna, da agituje okrajni glavar Celjski dr. Wagner zoper ustanovitev gimnazije v Celju ne na svojo odgovornost, ampak po vladnem naročilu. Vlada sama neče gimnazije v Celju. Obljubila je je, da je vzdržala slovenske koalirance na svoji strani, za njihovim hrbtom pa dela z vsemi silami na to, da prepreči izvršitev te obljube. Da je res tako, svedoči tudi to, da vlada še zdaj ni odgovorila na Vošnjakovo interpelacijo. To molčanje je tako značilno, da bi slovenski koaliranci mogli že iz njega spoznati, pri čem da so. Res pa je, kar pravi „N. Fr. Pr.“ glede požrtvovalnosti Žalca in Št. Jurja. Vlada jima ponuja gimnazijo, od katere bi imeli dobička, a Žalec in Št. Jur sta jo odklonila iz višjih ozirov, iz ozirov na slovensko stvar na Štajerskem. Ta požrtvovalnost imponira Nemcem, imponira tudi nam, in radi priznamo, da je izredna prikazen. Nemci za to niso sposobni, oni je ne umejejo. Slovenci pa jo umejejo in gledajo na Žalec in na Št. Jur s čutili iskrenega spoštovanja. Končno naj še konstatujemo, da se splošno zatrjuje, da piše okr. glavar Wagner sam vse Celjskega vprašanja tičeče se dopise v „N. Fr. Pr.“ Morda to ni res, verjetno pa je.

Volilna reforma.

Včeraj se je zopet sešel odsek za volilno reformo. Minister Bacquehem je skušal ovreči posamične, v zadnji seji izrečene ugovore. Rekel je, da se je z vladno izjavo povedalo, da je podelitev volilne pravice obrtnim delavcem na vsak način potrebna. To je pozitivni uspeh dosedanjih pogajanj, tembolj, ker se ni tej misli nihče protivil, pač pa se je storil korak dalje in se je razpravljalo o ideji, da bi se tudi še drugim slojem podelila volilna pravica. — Posl. dr. Baernreither je rekel, da je smer razpravam jasna: kar stranke deli, je putisniti v ozadje, kar jih jedini, v prvo vrsto. Samo na industrijalne delavce se volilna pravica ne sme razširiti, ker bi taka parcijelna prememba ne pomirila javnega mnenja. Nikakor pa ni uveljaviti splošne volilne pravice niti ni tistih, katerim se ta pravica podeli, uvrstiti v obstoječe kadre. Srednjim slojem je na vsak način obraniti zastopstvo njihovih interesov. Jedinna mogoča predloga porazumljenju so „volilna načela“, kakor jih je svoj čas vlada določila. S tem, da se ustanovi nov volilni razred in pomouži število njihovih poslancev nad število, za katero se je bila vlada izrekla, bi se stvar še najbolj rešila. Ker pa vlada svojih „volilnih načel“ ni odseku predložila, jih predlaga govornik kot samostojen predlog. Važna je tudi metoda posvetovanj.

Najbolje bi bilo, volitvi pododsek, kateri naj se s stvarjo bavi. — Posl. Jędrzejowicz je naglašal, da Poljaki kot avtonomisti žele, naj se deželni zborom da apert pravica voliti državne poslance. Sedanja ustava je glede števila zastopnikov, katere imajo posamične kronovine in glede sestave volilnih okrajev do cela nepravilna. Ker pa nečijo združiti koalicije, ne bodo teh vprašanj spravili v pogovor. Poljaki žele, naj se čim prej dožene volilna reforma, ki bo dala delavcem in drugim za to zrelim elementom volilno pravico. — Minister Bacquehem je pojasnjeval statističke podatke, katere je vlada odseku predložila. — Posl. dr. Menger je polemizoval s tistimi, ki trde, da je volilna reforma potrebna slo in trdil, da je v največjem interesu sedanjih volilcev. Volilna reforma pa mora biti taka, da ne bo škodila sedanjim volilcem in se izreče za novo kurijo, v kateri bi imeli volilno pravico ne samo delavci, nego tudi drugi sedaj še politično brezpravni elementi. — Posl. Lupul se je izrekel za primeren razširjenost volilne pravice v okviru veljavnih načel in za pomnožitev zastopnikov kmetijskih občin. — Posl. dr. Fandérlík se je izrekel principijelno za to, da volijo deželni zbori poslance, a ker so deželni volilni redi še dosti bolj krivični, kakor državni volilni red, ni priporočati, da naj se volilna pravica restituira deželnim zborom. Izjava, da hoče vlada izvršiti reformo v soglasju s koaliranci, pomeni, da so izključeni zastopniki češkega naroda. Levičarji se bodo ustavljali vsaki volilni reformi, katere bi mogla škoditi njih politični posesti. Predlog, naj se ustanovi peta kurija, je nasproten zastopstvu interesov, ker se bodo v njej združili elementi, ki nimajo nikakih skupnih interesov. Pa bodi volilna reforma kakršna koli, govornik pravi, da jo bo vzprejel, ker se bo ž njo odprl pot v levičarsko trdnjavo. Volilna reforma bo naperjena zoper levičarje, ali pa je sploh ne bo. — Posl. Dipauli je rekel, da bi bilo pred vsem vprašati deželne zbore za njih mnenje. Nikakor pa ni ustanoviti pete kurije. Ustanové naj se delavske zbornice. Njih zastopniki bi bili sicer radikalci, ali zastopali bi interese mestnih konsumentov. Zato pa je tudi število zastopnikov producentov pomnožiti. — Posl. grof Sylva-Tarouca je izrekel, da soglasja z Dipaulijem. Glede volilne reforme je upoštevati tri velike principijelne nazore. Prvi nazor je materialističen in je ustvaril cenzus pri volilni pravici. Drugi zahteva splošno, jednako in direktno volitev. Oba ta principa sta neopravičena. Tretji princip zahteva zastopstvo interesov po poklicu. To princip je najpravičnejši. Danes ne gre š za organizacijo principijelno volilno pravico. Taka reforma se še ne da izvršiti. Najlažje bi še bilo, podeliti delavcem volilno pravico. — Razprava se je da to ustavila. Prihodaja seja bo v torek.

Deželnozborna volitev v Dalmaciji.

Pri nadomestni deželnozborni volitvi v kmetijskih občinah Lošinj-Vis je bil voljen pričaš in kandidat stranke prava dr. Mišetć

Hrvatski sabor.

V včerajšnji seji je vlada predložila saboru načrt novega mestnega reda in proračun za l. 1895. Posl. dr. Frank je interpeliral zaradi rabe madjarščine pri skupnih uradih in je zahteval, naj sabor toliko časa ne voli poslancev v Peštanski državni zbor in v delegacijo, dokler se pri vseh skupnih uradih ne upelje hrvaščina kot uradni jezik.

Rumuni na Ogerskem.

V sredo so se v Sibiu sešli delegati vseh sedmograških rumunskih občin in okrajev na shod, na katerem so se vzprejele razne resolucije. S temi resolucijami izjavljajo Rumuni: 1. da je razpust narodnega osrednjega odbora bil neustaven čin, s katerim je vlada kršila veljavne zakone; 2. da vzdržujejo Rumuni ves svoj sedanji program in zaupajo svojemu izvršilnemu odboru popolnoma; 3. da slovesno protestujejo zoper nezakonito preganjanje za narod zaslužnih mož, in da zmatrajo to preganjanje kot naperjeno proti celemu narodu; 4. da obsojajo vse zakone, katerim je prisilna germanizacija namen; 5. da želé, naj se skliče shod zastopnikov nemadjar-skih, na Ogerskem bivajočih narodnostij; 6. da se zahvalijo časnikom in izozemskim politikom na njih podpori; 7. da protestujejo proti klevetanju, da je narodno gibanje rumunsko iredentistično.

Vnanje države.

Homatije v Srbiji.

Ministerski predsednik Nikola Kristić je obiskal Avakumovića, zloglasnega načelnika nekdanjega liberalnega ministerstva, in mu s suhimi besedami povedal, da bo liberalno stranko uničil, če bo ta bivšega regenta Ristića volila zopet za vodjo. — Vlada je zaprla Beligradske visoke šole. Dijaki so hoteli siloma preprečiti, da bi bivši minister Gjorgjević zopet zavzel profesuro na tej šoli. Nastali so velikanjski izgredi. Akademikna oblast in policija sta zaman intervenirali. Ko je prišel Gjorgjević v poslopje visoke šole, so ga dijaki obkolili, ga pretepli in pahnili na ulico. Gjorgjević se je hotel z revolverjem braniti, a dijaki so mu ga vzeli. Dijaki so izjavili, da so vsi solidarni in da ne bodo nikdar pripustili, da bi Gjorgjević še kdaj predaval na visoki šoli. Bivši ministerski predsednik Nikolajević, ki je zopet nastopil profesuro, je prosil dopusta za jedno leto, ker se mu ne zdi varno, stopiti sedaj pred dijaške, ko so njegova dejanja še v tako živem spominu.

Makedonsko vprašanje.

nili zopet na dan. Sprožili so je Bolgari. Za sedelje so sklicali shod v Sofiji, kjer se bo o tem vprašanju razpravljalo. Bolgarska vlada javlja, da ta shod nima narodne tendence, ampak le namen, zahtevati, naj se izvrši v Berlinski pogodbi določena avtonomija turških v Evropi ležečih provincij. Pri-zadevanje prebivalstva teh provincij, pridobiti avtonomijo, je bačé zadnji čas tako močno postalo, da bi se lahko uzele prav resne homatije, ko bi se hotela Rusija za stvar zavzeti, ter tako utrditi svoj vpliv. Če se avtonomija ne uveljavi, se je bati revolucije.

Kitajsko-japonska vojna.

Kitajska vlada je odposlala nekoga carinskega uradnika, da bi posredoval med njo in japonsko vlado glede mira. Japonci so ogorčeni in japonski ministerski predsednik tega posredovalca ni vzprejel. Predao se bodo kitajski mandarinji zjediniili na drugega posredovalca, bodo Japonci menda zavzeli tudi Mukden. Londonski listi javljajo, da je vojska, katero vodi maršal Jamagata, zavzela Haogču in da je sedaj oddaljena od Mukdena samo še 40 milj.

Domače stvari.

— (Shod zaupnih mož pa „Neue Freie Presse“.) Ta židovsko-liberalni list si je dal brzojaviti, da je „slovenski radikalni shod zaupnih mož“ vršil se „viharno“. Če je hotel s tem označiti viharno ploskanje, s katerim so zborovalci spremljevali utemeljevanje resolucij, potem je pravo zadel. Viharja pa zbog nasprotij ni bilo, razun prav na konci zborovanja vsled izjave, s katero so zaupni možje s Tržaškega iznenadili ogromno večino ostalih. Poroča nadalje isti organ, da se je najprvo odobril predlog, naj se slovenski poslanci zvežejo z nemško krščansko-socijalno stranko, potem pa odklonil, ter da je radi tega nastal vihar. Tudi to ni res, ker se tak predlog niti stavil ni. Pač pa se je vzprejelo v resolucijo brez ugovora, da se „z veseljem pozdravlja krščansko-socijalno gibanje v gospodarskem pogledu“. In končno je popolnem izmišljeno, da bi bili dolenski odposlanci s posl. Krsnikom vred odšli iz zbornice zaradi resolucije o koaliciji. Kaj takega bi bilo znabiti komu ljubo, a se zgodilo ni. Sicer pa, če bi jih bilo tistih pet odšlo, ki so glasovali le za drugačno stilizacijo — s tem koalicija ne bi bila rešena, ker bi jih bilo ostalo v dvorani še zmiraj nad štiristo. „Neue fr. Presse“ torej skuša le javno mnenje po svoji stari navadi begati, a da se jej to ne posreči, dobode popravek od predsedstva shodovega. Isto velja tudi o „Vaterlandu“, koji je priobčil telegram iste vsebine, kakor omenjeni židovski list.

— (Dunajska „Reichspost“.) Glasilo krščansko-socijalne stranke, ima o shodu zaupnih mož obsežno brzojavno vest, ki je tudi jako točna. Pravi, da uspeh shoda je „zvenredno ugoden“, in navaja z vidno zadovoljnostjo smisel nekaterih sklenjenih resolucij.

— (Goriški dež. glavar) grof Franc Coronini je, kakor znano, dosegel, da so se v Piranu in v Trzinu odpravili dvojezični napisi in napravili zopet samoitalijanski. Z ozirom na ta uspeh iredente piše „Soča“; „Laški listi so polni veselja. Z vsjo pravico se lahko veselé tega uspeha. Vsi pa so jedini v zatrjevanju, da je te uspehe dosegel dež. glavar grof Franc Coronini, ki je prišel pri vsaj iredenti zopet v največjo milost. Ali, kar povzdiguje iredenta, to je za nas slabo. Zato bodo morali slovenski poslanci premišljati, ali jim je sploh še mogoče vstopiti v deželni zbor, dokler mu je načelnik ta mož. Ako je deželni glavar v deželi, ki je v dveh tretjinah slovenska, toliko zagrešil, da mu iredenta oduševljeno ploska, menimo, da bi ne mogel ostati več na svojem mestu. Vsaka ura njegovega dalnjega službovanja je suho in golo poniževanje slovenske večine v deželi! Naj bo dober in prijazen kolikor hoče (in tudi ta lepa svojstva so čisto v škodo pravičnim stvarjem!) ko je toliko zagrešil proti nam, ni več govora o pomirjenju.“

— (Slovensko gledališče.) Opozorjamo na današnjo predstavo veseleigre „Zakotni pisec“ z g. Inemannom v glavni ulogi. — V torek se bodo pela prvokrat v letošnji sezoni Smetanova „Prodana nevesta“.

— (Miklavžev večer.) katerega priredi telovadno društvo „Sokol“ v Ljubljani v sredo dané 5 decembra t. l. v dvoranih starega strelišča s prijaznim sodelovanjem gg. Jos. Pavčeka, Avg. Puciharja in Jak. Zafaznika, slav. pevskega društva

➡ Dalje v prilogi. ➡